

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

15 ביוני 2004

46

כ"ז בסיון, התשס"ד

עמוד

122	הצעת חוק תאגודי מים וביוב (תיקון מס' 3), התשס"ד-2004
124	הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 14) (גילוי זהות עוסק), התשס"ד-2004
125	הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 89) (הקמת ועדה להנצחת זכרם של נרצחי טרור), התשס"ד-2004
126	הצעת חוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים) (תיקון מס' 4) (דרכים מיוחדות להעדת קטין), התשס"ד-2004

מתפרטמת בזה הצעת חוק של חבר הכנסת מטעם ועדה משותפת לוועדת הכלכלה וועדת הכספים של הכנסת:

הצעת חוק תאגידי מים וביוב (תיקון מס' 3), התשס"ד – 2004

- תיקון סעיף 2 .1 בחוק תאגידי מים וביוב, התשס"א – 2001' (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 2 בהגדרה 'רשות מקומית', אחרי 'לפי סעיפים 3 ו-6' יבוא 'ולענין הוראות סעיף 151א'.
- תיקון סעיף 82 .2 בסעיף 82 בחוק העיקרי –
- (1) בסעיף קטן (א), במקום 'בת שבעה חברים' יבוא 'בת תשעה חברים';
- (2) בסעיף קטן (ב) –
- (א) אחרי פסקה (2) יבוא:
- "(א2) נציג של שר הפנים לפי המלצת מרכז השלטון המקומית;
- (ב) אחרי פסקה (3) יבוא:
- "(4) נציג של נציב המים."
- הוספת סעיף .3 אחרי סעיף 151 בחוק העיקרי יבוא:
- 151א

'הוראות לענין ניהול חשבון בנק נפרד ברשות מקומית' (א) 151א. (א) לרשות מקומית המפעילה בעצמה את משק המים או את משק הביוב שבתחומיה, יהיה חשבון בנק נפרד אשר בו בלבד יופקדו דמי המים והאגרות או התשלומים הקשורים בביוב, שהרשות המקומית גובה מצרכניה (בחוק זה – החשבון הנפרד).

(ב) 'הרשות המקומית לא תעשה שימוש בכספים המופקדים כחשבון מקומית

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיפים 1 ו-3 מוצע לחייב רשות מקומית המפעילה את משק המים ומשק הביוב בעצמה, לפתוח חשבון בנק נפרד שרק בו יופקדו תשלומי הצרכנים עבור המים שצרכו ועבור שירותי הביוב (סעיף קטן (א) של סעיף 151א שמוצע להסיפו לחוק). מוצע לאפשר לרשות המקומית להשתמש בכספים שהופקדו בחשבון הנפרד רק לאחר ששלמה עבור המים ושירותי הביוב שקבלה (סעיף קטן (ב) של סעיף 151א). עוד מוצע לקבוע כי הרשות המקומית לא תוכל לשעבר את הכספים שבחשבון הנפרד וכי הם לא יהיו ניתנים לעיקול, אלא באישור שר הפנים (סעיף קטן (ג)) זאת על מנת להבטיח את העברת התשלומים לספק המים. עוד מוצע לאפשר לשוים הממונים על החוק להחיל על הרשות המקומית אמות מידה שקבעו לניהול תאגיד מים וביוב, כך שהספקת המים ושירותי הביוב יתנהלו לפי אמות מידה אחידות וללא אבחנה מי הוא הגוף המספק לתושבים את המים או שירותי הביוב.

סעיף 2 סעיף 80 לחוק מקים את הרשות לשירותים ציבוריים – מים וביוב כרשות פקוח ממשלתית; סעיף 82 לחוק קובע כי לרשות תהיה מועצה בת שבעה חברים שתמנה הממשלה. מוצע להעלות את מספר חברי המועצה לתשעה; שני הנציגים הנוספים יהיו האחד לפי המלצת המרכז לשלטון מקומי והשני של נציב המים.

חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א – 2001' (להלן – החוק) מאפשר לרשות מקומית להקים חברה לצורך ניהול משק המים והביוב שבתחומיה, בפועל, עד היסד הוקמו חברות ספורות בלבד. בעוד שחלק ניכר מהרשויות המקומיות מספקות ישירות מים לצרכנים המתגוררים בתחומיהן; הרשות המקומית מקבלת את המים בתמורה, מנקורות שונים שהעיקרי בהם היא חברת מקורות, כ-65%, היתר מנקורות אחרים כגון: אגרות מים, רשויות מקומיות וחקלאים פרטיים. הצרכנים משלמים את דמי המים לרשות המקומית המספקת להם את המים ועליה, כמובן, לשלם לספק המים את התשלומים עבור המים והשירותים הניתנים לה על ידו. כאשר הרשות המקומית אינה עומדת בהתחייבותיה ואינה משלמת לספק המים את המגיע לה, מפסיק הספק לספק מים לאותה רשות מקומית. והתוצאה היא הפסקת אספקת המים לכל התושבים, גם לאלה ששלמו את תשלומי המים לרשות המקומית.

הצעת חוק זו באה, בעיקרה, לקבוע את התסדרים שלפיהם יפעלו הן הרשויות המקומיות המספקות מים ישירות, והן ספקי המים, במטרה לצמצם את ניתוקי המים לתושבי הרשויות המקומיות.

הצעת חוק מס' 1153/05: הועברה לוועדה ביום 1 באדר התשס"ד (25 בפברואר 2004).
ס"ח התשס"א, עמ' 454; התשס"ג, עמ' 205.

הנפרד לכל מטרה שהיא, אלא לאחר ששילמה עבור כל הוצאותיה בשל שירותי המים ושירותי הביוב המסופקים על ידה, מהכספים המופקדים בחשבון הנפרד.

(ג) הכספים שבחשבון הנפרד לא יהיו ניתנים לשעבוד או לעיקול, במישרין או בעקיפין, אלא באישור שר הפנים.

(ד) השרים, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאים, בצו, להחיל על רשות מקומית הפועלת כאמור בסעיף קטן (א) הוראות מחוק זה בענין אמות המידה לשירות ובענינים נוספים, כפי שייקבע בצו.

תיקון חוק המים

4. בחוק המים, התשי"ט-1959 –

(1) בסעיף 112, בסופו יבוא:

(ג) תשלום לפי חוק זה שעל רשות מקומית לשלם לספק מים, ובמועד שבו היה עליה לשלמו (בסעיף זה – מועד החיוב) לא שולם, ישולם בתוספת תשלומי פיגורים, שר התשתיות הלאומיות, בהסכמת שר האוצר ושר הפנים ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, יקבעו הוראות לענין תשלומי הפיגורים שיחולו על חוב כאמור, לרבות לענין התקופה שבשלה תהיה הרשות חייבת בתשלומי הפיגורים.

(ד) לא נקבעו הוראות כאמור בסעיף קטן (ג), ישולם החוב בתוספת ריבית פיגורים החשב הכללי, כהגדרתה בסעיף 124ט, בחישוב יומי ממועד החיוב ועד תשלומו בפועל, אלא אם כן יוסכם אחרת בין הספק לרשות המקומית, ובלבד שלא יסכימו על ריבית העולה על הריבית האמורה בסעיף קטן (ג).

(2) אחרי סעיף 114 יבוא:

114א. (א) ספק מים, שהרשות המקומית שילמה לו לפחות 80% מרמי המים לפי חשבון שהגיש לה, לא יהיה רשאי להפסיק את אספקת המים לרשות המקומית בגלל יתרת החוב המגיעה לו בשל אותו חשבון.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו אם הרשות המקומית לא פרעה במלואם שלושה חשב נות שהגיש לה ספק המים, וסך החוב המצטבר הוא 60% או יותר מהממוצע של שלושת החשבונות האחרונים.

הפסקת שירות בשל חוב

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (2) מוצע לקבוע תנאי סף לגובה חוב, בשל הספקת מים לרשות מקומית המנהלת את משק המים בעצמה, שרק בהתקיימם יהיה רשאי ספק המים להפסיק לספק מים. ההצעה קובעת כי רשות מקומית ששלמה 80% מהתשלום המגיע לספק לא יהיה הספק רשאי להפסיק את אספקת המים (סעיף קטן (א)). ורק אם שיעור החוב הגיע במשך שלושה חודשים ל-60% לפחות לא תחול הוראת סעיף קטן (א).

סעיף 4 לפסקה (1) מוצע לתקן את חוק המים, התשי"ט-1959, ולקבוע כי תשלום שהיה על הרשות המקומית לשלם לספק המים לפי החוק האמור ולא שולם ישא תשלומי פיגורים כפי שקבע השר, ואם לא קבע ישא התשלום ריבית פיגורים החשב הכללי המתפרסמת ברשומות.

² ס"ח התשי"ט, עמ' 169.

- (ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לפטור רשות מקומית מחובתה לשלם את כל חובותיה עבור המים שסופקו לה בהתאם להוראות שנקבעו לפי סעיף 112(ג) ו-(ד).
- (ד) בסעיף זה, "רשות מקומית" – רשות מקומית שהוראות סעיף 151 לחוק תאגודי מים וביוב, התשס"א-2001, חלות עליה.

חבר הכנסת שלום שמחון

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם ועדת הכלכלה של הכנסת:

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 14) (גילוי זהות עוסק), התשס"ד-2004*

1. תיקון סעיף 1 בחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1 –
- (1) אחרי ההגדרה "מכר" יבוא:
- "מספר זהות" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק החברות, התשנ"ט-1999;
- (2) אחרי ההגדרה "צרכן" יבוא:
- "שם" לענין יחיד – השם הפרטי ושם המשפחה; לענין תאגיד – השם הרשום של התאגיד במרשם המתנהל בהתאם לדין שעל פיו הוקם ומעגלו.

2. אחרי סעיף 4א לחוק העיקרי יבוא:

הוספת סעיף 24

3. עוסק חייב לגלות לצרכן את שמו ומספר הזהות שלו על גבי כל אחד מאלה –
- (1) תכתובת מטעמו המופנית לצרכן מסוים; לענין פסקה זו "תכתובת" – לרבות טופס הזמנה, תעודת אחריות, אישור התקנה או שובר תשלום באשראי;

ד ב ר י ה ס ב ר

- שמו הפרטי ושם משפחתו, וכן את מספר הזהות שלו.
- מוצע שמספר הזהות יהיה כמוגדר בסעיף 1 לחוק החברות (סעיף 1), ולהלן ההגדרה:
- "מספר זהות" –
- לגבי חברה הרשומה בישראל – מספר הרישום;
 - לגבי חברה רשומה הרשומה מחוץ לישראל – המדינה שבה היא רשומה ומספר הרישום אם יש לה מספר רישום;
 - לגבי תאגיד אחר שיש לו מספר רישום על פי דין – מספר הרישום שלו;
 - לגבי יחיד תושב ישראל – מספר זיהויו במרשם האוכלוסין;
 - לגבי יחיד שאינו תושב ישראל – המדינה שבה הוצא הדרכון ומספר הדרכון.

בהתאם למצב החוקי היום, אין זכות על עוסק לציין את שמו ומספר זהותו. תלונות צרכנים רבות, מעלות תופעה רווחת של צרכנים הקונים מעוסק מרצה, או מקבלים מעוסק שירות או הצעה לכריתת חוזה, כאשר העוסק מציג עצמו רק בשמו המסחרי, אשר אינו שמו המלא, ופעמים רבות אף שונה משמו הרשום במרשם המתנהל על פי דין. זאת ועוד, השם המסחרי של העסק מטעה את הצרכן. הסבור שהוא מבצע עסקה עם תאגיד, בעוד שאין כל תאגיד הקשור לעסק והמתקשר האמיתי אינו אלא יחיד, יחידה מזו, כאשר הצרכן מעוניין לתבוע את העוסק בשל הפרת הסכם, לעתים נבצר ממנו לעשות זאת בשל העדר פרטים בסיסיים בדבר זהותו, במקרים אחרים, טעות או אי דיוק ברישום שם הנתבע עלולים לגרום לכשלון תובענה, כשאף אם יצליח הצרכן לזכות בת, הליכי הוצאה לפועל עלולים להיות מסוכלים בשל חוסר הדיוק בשם החייב.

מוצע על כן, לתקן את חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, ולקבוע בו כי עוסק חייב לפרסם את

* הצעות חוק מס' פ/517, מס' פ/1499 ומס' פ/1776: הועברו לוועדה ביום י' באדר התשס"ד (3 במרס 2004).
 1 ט"ח התשמ"א, עמ' 248; התשס"ב, עמ' 427.
 2 ט"ח התשנ"ט, עמ' 189.

- (2) הצעה מטעמו לכריתת חוזה;
- (3) חוזה שעליו הוא חותם.
3. בסעיף 14א(ב)(1) לחוק העיקרי, המילה "תעודת" – תימחק. תיקון סעיף 14א
4. בסעיף 14ג(א)(1) לחוק העיקרי, במקום "השם" יבוא "השם, מספר זהות". תיקון סעיף 14ג
5. בסעיף 17(א)(3) לחוק העיקרי –
 (1) במקום "היצרן" יבוא "היצרן, מספר זהות";
 (2) במקום "היבואן" יבוא "היבואן, מספר זהות". תיקון סעיף 17
6. בסעיף 23(ג) לחוק העיקרי, אחרי פסקה (1) –
 "ו(א) לא גילה פרט שמחובתו לגלות בניגוד להוראות סעיף 4ב". תיקון סעיף 23

ד ב ר י ה ס ב ר

עד מוצע שהחובה לצייין את השם המלא ומספר הזהות תחול על תכתובת, הצעה לכריתת חוזה ועל חוזה (סעיף 2), על פניה של עסק לצרכן בעסקאות של שיווק מרדוק (סעיף 4) וכן על גבי טובין המיועדים לצרכן או במצורף אליהם (סעיף 5).
 כן מוצע לקבוע, כי אי גילוי שם ומספר זהות יהיו עבירה פלילית (סעיף 6).

חברי הכנסת: אהוד רצאבי, רותי בריזון, חמי דורון, רשף חן, יגאל יאסוניב, אתי לבני, אילן ליבוביץ, מל פולישוק-בלוך, גילה פונקלשטיין, נעמי בלומנטל

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברת הכנסת מטעם ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת:

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 89) (הקמת ועדה להנצחת זכרם של נרצחי טרור), התשס"ד – 2004

1. בפקודת העיריות¹, אחרי סעיף 1149 יבוא:
- הספת סעיף 1149
1149. (א) המועצה תבחר ועדה להנצחת זכרם של נרצחי פעילות טרור, שתפקידה ליוזם ולתכנן דרכי הנצחה ופעולות הנצחה לתושבי העיר שנרצחו בעקבות פעילות טרור.
- זעדה להנצחת זכרם של נרצחי טרור
- (ב) מספר חברי הועדה לא יפחת משלושה ולא יעלה על תשעה, לפחות שליש מהם בני משפחות של נרצחי טרור שהיו תושבי העיר והמועצה תקבע את דרכי בחירתם, והיתר יהיו חברי המועצה.
2. בפקודת המועצות המקומיות², בסעיף 13ב, במקום "סעיף 1149" יבוא "סעיפים 1149 ו-1149ח".
- תיקון פקודת המועצות המקומיות

ד ב ר י ה ס ב ר

הנצחת נרצחי הטרור אשר תפקידה ליוזם ולתכנן פעולות הנצחה לתושבי העיר שנרצחו בעקבות פעילות טרור.

בעקבות ריבוי פעולות הטרור כנגד אזרחי המדינה, איבוד אלפי בתי אב במדינת ישראל בני משפחה. מתוך הכרה בחשיבות הנושא, מוצע כי תוקם ועדה מיוחדת לענין

חברת הכנסת רוחמה אברהם

¹ הצעת חוק מס' 1689/04: הועברה לוועדה ביום ג' באדר התשס"ד (25 בפברואר 2004).
² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197; ס"ח התשס"ד, עמ' 111.
³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 9, עמ' 256; ס"ח התשס"ד, עמ' 122.

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת:

הצעת חוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים) (תיקון מס' 4) (דרכים מיוחדות להעדת קטין), התשס"ד-2004

- תיקון סעיף 1. בחוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), התשי"ח-1957 (להלן - החוק העיקרי), בסעיף 1, אחרי ההגדרה "העידן" יבוא:
- (1) "קטין" - כהגדרתו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962².
- תיקון סעיף 2. בסעיף 2, בכותרת אחרי "עדות" יבוא "מתלונן" וברישה במקום "סעיף" יבוא "חוק".
- הוספת סעיף 2. אחרי סעיף 2 בחוק העיקרי, יבוא:
- "עדות 2. (א) (1) במשפט פלילי בשל עבירה המנויה בתוספת רשאי בית המשפט לפני מתן העדות או במהלכה, להורות, מיוזמתו או לבקשת תובע, שעדותו של קטין תימסר שלא בנוכחות הנאשם אלא בנוכחות סניגורו, אם נוכח שמסירת העדות בנוכחות הנאשם עלולה לפגוע בקטין או לפגום בעדותו; עדות שלא בנוכחות נאשם תינתן מחוץ לאולם בית המשפט או בדרך אחרת שתמנע מהערך לראות את הנאשם.
- (2) הוראות סעיף 2(ב), (ג) ו-(ד) וכן תקנות שהתקין השר לפי סעיף קטן (ו) יחולו על עדות קטין, לפי סעיף קטן זה, בשינויים המחוייבים.

ד ב ר י ה ס ב ר

המשפט. הדרכים המיוחדות המוצעות, כגון עדות שלא בנוכחות הנאשם, או עדות שלא על דוכן העדים, תאפשרנה לקטינים רבים יותר לבוא ולהעיד בהופשיות, בדרך המתאימה להם. ההסדר המוצע יעצים קטינים שהם נפגעי עבירה בכך שיבטיח כי יעידו ללא מורא נגד אדם החשוד בפגיעה בהם. עוד נותן ההסדר המוצע עיגון לזכות הילד להכנת עמדה בענין הטוען לו בהליך השיפוטי, בהתאם לגילו ומידת בגרותו.

סעיף 1. הוספת ההגדרה של קטין, כהגדרתו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962, נדרשת לאור הוספת ההסדר המיוחד החל על עדים שהם קטינים.

סעיף 3. מוצע להרחיב את האפשרות של קטינים להעיד בדרכים מיוחדות בעבירות מסוימות. החוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), התשי"ח-1957 (להלן - חוק חקירת עדים חוק הגנת ילדים) מסמיכים את בית המשפט להורות על גבית עדות שלא בפני הנאשם בשני מקרים - עדות של מתלונן, קטין ובגיד כאחד, בעבירות מין מסוימות (סעיף 2 בחוק חקירת עדים) ועדות של קטין נגד הורדו בעבירות מין (סעיף 2א בחוק הגנת ילדים).

סעיף 2. לחוק חקירת עדים, מסמיך את בית המשפט להורות, שמתלונן ימסור את עדותו שלא בנוכחות הנאשם אלא בנוכחות סניגורו, אם נוכח שמסירת העדות בנוכחות הנאשם עלולה לפגוע במתלונן או לפגום בעדותו. עדות שלא

הצעת החוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים) (תיקון מס' 4) (דרכים מיוחדות להעדת קטין), התשס"ד-2004 המתפרסמת בזה, באה לקבוע הסדר מיוחד להעדתם של קטינים במקרים שבחם עדות בדרך הרגילה עלולה לפגוע בקטין המעיד או לפגום בעדותו; לפי המוצע, כשנדרש קטין להעיד בבית המשפט במשפט בשל עבירות מסוימות שרגישותן רבה, בעיקר עבירות מין, עבירות חזנות, התעללות ואלימות בידי אוראי או בתוך המשפחה, יהיה בית המשפט רשאי להורות כי העדות תיגבה בדרכים מיוחדות שהעיקרית בהן היא מתן העדות שלא בנוכחות הנאשם. עוד קובעת ההצעה כי חוקר ילדים אשר מחיר את עדותו של ילד בעבירות שהחוק לתיקון דין הראיות (הגנת ילדים), התשס"ז-1955 (להלן - חוק הגנת ילדים) חל עליהן, יהיה רשאי להתנות את מתן העדות בכך שהילד יעיד בדרכים מיוחדות.

ההצעה מביאה לידי ביטוי המלצות שנובשו בידי ועדת משנה של הוועדה לבחינת עקרונות יסוד בתחום הילד והמשפט ויישומם בחקיקה בראשות כב' השופטת סבינה רוטלור, ובידי צוות בין משרדי בראשות המשנה ליועץ המשפטי לממשלה דאגו, גב' יהודית קרפ.

השפעת החוק המוצע על זכויות הילד

הצעת החוק קובעת הסדרים מיוחדים שמטרתם ליצור התאמות לצרכיהם של קטינים בעת מסירת עדותם בבית

¹ הצעות חוק מס' פ/1361 ומס' פ/1489/99: הועברו לוועדה ביום כ' בכסלו התשס"ד (15 בדצמבר 2003).
² ס"ח התשי"ח, עמ' 16; התשס"ג עמ' 536.
³ ס"ח התשכ"ב, עמ' 120.

(ב) בית המשפט לא ירשיע נאשם על סמך עדות יחידה של עד שהעיד שלא בנוכחות הנאשם כאמור בסעיף קטן (א), אלא אם כן מצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה; הוראת סעיף קטן זה לא תחול על עדות של קטין שהוא מתלונן.

(ג) במשפט פלילי, רשאי בית המשפט, לפני מתן העדות או במהלכה, להורות כי עדותו של קטין תיגבה באחת או יותר מהדרכים המפורטות בפסקאות (ו) עד (5), אם נוכח כי הדבר עשוי להקל על הקטין את מסירת העדות:

- (1) שלא על דוכן העדים;
- (2) כשהשופט ועורכי הדין אינם לבושים מדי משפט;
- (3) בלשכת השופט;
- (4) בנוכחות ארם המלווה את הקטין לצדו במהלך עדותו, לפי בחירתו;
- (5) שלא במקום מושבו של בית המשפט, מכח סמכותו לפי סעיפים 34(ב) או 44(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984³, ובלבד שלא ייקבע מקום מחוץ לכתלי בית המשפט שלא בהסכמת המחוקק באותו מקום.

ד ב ר י ה ס ב ר

הצורך בקביעת הסדרי העדה מיוחדים לגבי קטינים הזכר במספר ניכר של מדינות שבדון נהגת שיטת המשפט המקובל, ובכלל זה שיטות משפט אוסטרליות שונות (סעיפים 122A עד 122H ל-1910 Evidence Act בססמניה; סעיפים 106A עד 106Q ל-1906 Evidence Act במערב אוסטרליה); ניו-זילנד (סעיפים 23C עד 23I ל-1908 Evidence Act); קנדה (סעיף 486(2.1) לקוד הפלילי), אנגליה (1908), ויארד³ (Youth Justice and Criminal Evidence Act 1999, Part II) (US Code, Title 18, Part II, Chapter 223, 3509).

ההסדר המוצע יחול בכל מקרה שבו מעיד קטין במשפט בשל העבירות המנויות בתוספת, אף אם הקטין הוא נאשם במשפט.

לסעיף 22(ג) המוצע -

כדי לאזן את הפגיעה האפשרית בזכויות הנאשם, ובעיקר בזכותו לצפות בעד המעיד נגדו, באותם מקרים שבהם תיגבה העדות שלא בנוכחות הנאשם, נקבע בסעיף 22(ג) המוצע, כי בית המשפט לא ירשיע נאשם על סמך עדות יחידה של קטין שניתנה בדרך זו אלא אם כן מצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה, דרישה מיוחדת זו לא תחול על עדות הניתנת שלא בנוכחות נאשם לפי סעיף 22 לחוק חקירת עדים, אף אם העד הנפגע הוא קטין, וזאת בכדי שלא לשנות את מעמדה של עדות מתלונן בעבירות מין רק בשל היות המתלונן קטין.

לסעיף 22(ג) המוצע -

דרכי העדה נוספות המוצעות לשם התאמת עדותו של קטין הן: עדות שלא על דוכן העדים, עדות כשהשופט ועורכי הדין אינם לבושים מדי משפט, עדות בלשכת השופט, נוכחות מלווה לצד הקטין וגביית עדות שלא במקום מושבו של בית המשפט.

בנוכחות נאשם לפי סעיף זה תינתן מחוץ לאולם בית המשפט או בדרך אחרת שתמנע מן העד לראות את הנאשם, ובית המשפט רשאי להורות שהדין כאמור יהיה שלא בנוכחות העד. לבעלי הדין ניתנת הזדמנות להשמיע את טענותיהם ויש להבטיח שבית המשפט והנאשם יוכלו לצפות בעד, בכל מהלך העדות, לשמוע אותו ולהציג לו שאלות; וכן שהנאשם יוכל לשמור על קשר עם סניגורו ולהציג שאלות לעד באמצעותו. תנאי לקיום ההליך הוא היחיד הנאשם מיוצג.

מכח דוק זה הותקנו התקנות לתיוקן סדרי הדין (חקירת עדים) (גביית עדות מתלונן בשל עבירות מין שלא בפני הנאשם) החש"ז-1996 (ק"ת התשנ"ו, עמ' 275). תקנה 4 לתקנות אלו קובעת כי אם החליט בית המשפט שהמתלונן יעיד שלא בנוכחות הנאשם, רשאי הוא להורות שהעדות תישמע באמצעות מערכת טלוויזיה במעגל סגור או בדרך אחרת, וכי אם נבצר מבית המשפט לשמוע את עדות המתלונן כאמור בתקנת משנה (א) במקום מושבו, רשאי הוא לשמוע את העדות במקום אחר כאמור בסעיפים 34 ו-44 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

סעיף 22 לחוק הגנת ילדים מסמיך את בית המשפט להורות כי עדות של קטין המעיד נגד הורחו בעבירות מין, אף אם אינו מתלונן, תישמע שלא בנוכחות ההורה-הנאשם אלא בנוכחות סניגורו, אם סבור בית המשפט כי הדבר דרוש כדי למנוע נזק נפשי לקטין.

התיוקן המוצע מרחיב את האפשרות של קטין להעיד שלא בנוכחות הנאשם לגבי עבירות אלימות קשות בתוך המשפחה או בידי אחראי, וכן בעבירות מין באותם מקרים שאינם נכללים בחוק הקיים, דהיינו כשמדובר בעדות של קטין שאינה נגד הורחו או כשהקטין אינו הנפגע.

³ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

(ד) לא יחליט בית המשפט בענין גבית עדותו של קטין לפי סעיף זה אלא לאחר שנתן לקטין, המסוגל לחוות דעה משלו, הזדמנות להביע את עמדתו בענין דרכי הגביה של עדותו, ונתן לדעתו משקל ראוי בהתאם לגילו ולמידת בגרותו.

הוספת חוספת 4. אחרי סעיף 3 בחוק העיקרי, יבוא:

חוספת
(סעיף 12)

(א) עבירות לפי סעיפים 199 עד 214, 298, 300, 305 ו-345 עד 351 לחוק העונשין, התשל"ז-1977* (להלן - חוק העונשין).

(ב) עבירות לפי סעיפים 329(א)(1), 333, 337, 361, 362, 368 ו-368 לחוק העונשין, כאשר הקטין מעיד נגד אדם האחראי עליו כהגדרתו בסעיף 368 לחוק העונשין, או נגד אחיו או נגד בן זוגו, או צאצאו של אחד מאלה.

5. בחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ז-1955* (להלן - חוק הגנת ילדים) -

תיקון חוק
לתיקון דיני
הראיות (הגנת
ילדים)

(1) בסעיף 1, בהגדרה "קלטת חקירה", במקום "עבירה נגד המוסר או עבירה נגד הגוף" יבוא "עבירה המנויה בחוספת".

(2) בסעיף 2, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:

(ד) חוקר ילדים רשאי להתנות את עדותו של ילד על עבירה המנויה בחוספת בתנאים אלה, כולם או מקצתם:

(1) גבית העדות שלא בנוכחות הנאשם, אלא בנוכחות סניגורו; על עדות לפי פסקה זו יחולו הוראות סעיף 2(ב) עד (ד) והתקנות שהותקנו לפי הוראות סעיף קטן (1) לחוק לתיקון סדרי הדיון (חקירת עדים), התשי"ח-1957*.

ד ב ר י ה ס ב ר

בחוספת, שעיקרן עבירות זנות ותועבה, עבירות מין, עבירות המתה, עבירות אלימות קשה, והתעללות במשפחה ובידי אחראי ועבירות הזנחה, סעיף 3 לפסקאות (1) ו-(4).

מוצע תיקון טכני לחוק הגנת ילדים הבא להחליף את המונח "עבירה נגד המוסר או עבירה נגד הגוף" במונח "עבירה המנויה בחוספת" וזאת בהתאם לעבוע ביתר סעיפי חוק הגנת ילדים כפי שתוקנו בשנת התשס"א.

לפסקה (2)

לסעיף 2(ד) שמוצע להוסיפו בחוק הגנת ילדים -

סעיף 2(א) לחוק הגנת ילדים אוסר על עדות של ילד בעבירה מן העבירות שהחוק חל עליהן ללא רשות חוקר ילדים, ואכן, מתוך חשש לשלומם של הילדים ומתוך רצון למנוע מהם את הפגיעה העלולה להיות כרוכה בהעדה בבית משפט ובעמידה תחת לחץ של חקירה נגדית אוסרים חוקרי הילדים את עדותם של הילדים במקרים לא מעטים.

לסעיף 12(ג) המוצע -

הוריישה כי בית המשפט לא יחליט בענין דרכי גבית עדותו של קטין לפי החסדר החדש אלא לאחר ששמע את דעתו ונתן לה משקל ראוי, בהתאם לגילו, משקפת את זכותם של ילדים להשתתפות בהחלטות הנוגעות לחייהם, זכות המעוגנת בסעיף 12 לאמנה בדבר זכויות הילד (כתבי אמנה 1038, כרך 31, עמ' 227, להלן - האמנה בדבר זכויות הילד); סעיף זה באמנה מורה כי מדינות חברות יבטיחו לילד המסוגל לחוות דעה משלו את הזכות להביע דעה כזו בחופשיות בכל ענין הנוגע לו, תוך מתן משקל ראוי לדעותיו, בהתאם לגילו ולמידת בגרותו של הילד, ולמטרה זו תינתן לילד הזדמנות להישמע בכל הליך שיפוטי או מינהלי, הנוגע לו במישרין או בעקיפין, באמצעות נציג או גוף מתאים, בצורה המתאימה לסדרי הדיון שבדין הלאומי.

סעיף 4 החסדר המוצע, שיאפשר לקטין להעיד שלא בנוכחות נאשם, יחול רק בעבירות המנויות

* ס"ח התשל"ז, עמ' 226.
* ס"ח התשט"ז, עמ' 96.
* ס"ח התשי"ח, עמ' 16; התשס"ד, עמ'...

(2) גבית העדות בתוך תקופה מסוימת או לאחר תום תקופה מסוימת, שיקבע;

(3) גבית העדות שלא על דוכן העדים;

(4) גבית העדות כשהשופט ועורכי הדין אינם לבושים מדי משפט;

(5) גבית העדות בלשכת השופט;

(6) גבית העדות שלא במקום מושבו של בית המשפט; מקום העדות ייקבע על ידי בית המשפט, לאחר ששמע את עמדת חוקר הילדים, ובלבד שלא ייקבע מקום מחוץ לכתלי בית המשפט שלא בהסכמת המחוקק באותו מקום;

(7) גבית העדות בנוכחות אדם המלווה את הילד לצדו במהלך עדותו, לפי בחירת הילד, אף אם הוא מעיד בדלתיים סגורות לפי סעיף 68 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984⁷.

(ה) לאחר תחילת עדותו של ילד, שחוקר ילדים הרשה אותה, רשאי בית המשפט, לבקשת חוקר הילדים או לבקשת הצדדים, לקבוע תנאים כאמור בסעיף קטן (ד) או לשנות תנאים שנקבעו לפי אותו סעיף קטן, אם הוא סבור שהמשך גבית העדות ללא תנאים או בתנאים שנקבעו עלול לגרום נזק נפשי לילד או לפגום בעדות.

(ו) לא יתן חוקר ילדים החלטה לפי סעיף קטן (א) ולא יתנה את עדותו של ילד כאמור בסעיף קטן (ד), ובית המשפט לא יתן החלטה לפי סעיפים קטנים (ג) ו-(ה), אלא לאחר שנתנו לילד המסוגל לחוות דעה משלו הזדמנות להביע את עמדתו בענין עדותו ודרכי גביתו, לפי הענין; לדעתו של הילד יינתן משקל ראוי בהתאם לגילו ולמידת בגרותו.

(1) (1) החליט חוקר ילדים להרשות עדותו של ילד, עם או בלי תנאים כאמור בסעיף קטן (ד), יעריך מחדש את החלטתו סמוך לפני מתן העדות בבית המשפט.

(2) החליט חוקר ילדים שלא להרשות עדותו של ילד לפי חוק זה והחלטתו לא ניתנה סמוך לפני המשפט, יעריך מחדש את החלטתו סמוך לפני המשפט.

ד ב ר י ה ס ב ר

מסירת העדות שלא בפני הנאשם, קביעת מועד העדות ומקומה ונוכחות מלווה לצד הילד.

לסעיף 2(ו) שמוצע להוסיפו בחוק הגנת ילדים -

מוצע לקבוע בחוק את זכותו של הילד להביע את עמדתו, דון לענין מתן העדות של הילד והן לענין תנאיה. הזכות האמורה מעוגנת בסעיף 12 באמנה בדבר זכויות הילד.

לסעיף 2(ו) שמוצע להוסיפו בחוק הגנת ילדים -

מוצע לקבוע כי החוקר יעריך מחדש את החלטותיו לענין העדות של הילד או לענין דרכי ההעדה סמוך לפני המשפט או מסירת העדות לפי הענין, וזאת מכיוון שלעיתים חולף זמן רב בין מועד החלטתו של חוקר הילדים לבין מועד מסירת העדות.

כתוצאה מאיסור העדות ניטלת מבית המשפט היכולת להתרשם ישירות מן הילד, וכן נפגעת זכותו של הנאשם לחקור חקירה נגדית, דבר היוצר חשש להרשעות שווא ומקשה על בתי המשפט את מלאכת ההכרעה העובדתית (דנ"פ 3750/94, פלוני נ' מ"י, פ"ד מח(4)621: א' הרנן, "עדות ילדים בעבירות מין", משפטים כד (תשנ"ד) 151, בעמ' 164-165: א' סטרשנוב, "הערת ילדים בבית המשפט בעבירות מין - גישה אחרת", הפרקליט מב (תשמ"ב) 484, בעמ' 486-487 (עוז).

בכדי להגדיל את שיעור המקרים שבהם מתירים חוקרי ילדים עזת ילדים מוצע לאפשר לחוקרים להתנות את התרת העדות בתנאים, שיצמצמו את הפגיעה בילד כתוצאה מהעדות ויאפשרו לו מסירת עדות מלאה יותר; זאת בתנאים מאיימים פחות מתנאי העדות הרגילים, כגון

⁷ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

(ח) החליט חוקר ילדים שלא להרשות ערותו של ילד לפי חוק זה, רשאי בית המשפט, לבקשת צד, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, להורות כי ההחלטה תיבחן מחדש בידי חוקר ילדים בכיר שיקבע שר הרווחה מבין חוקרי הילדים.

(ט) חוקר הילדים ינמק בכתב החלטותיו לפי חוק זה.

(3) סעיף 2א – בטל.

(4) בסעיף 11א, במקום "עבירה נגד המוסר או נגד הגוף" יבוא "עבירה המנויה בתוספת".

6. תחילתו של סעיף 12א(א) לחוק חקירת עדים, בנוסחו בסעיף 1 לחוק זה, למעט לענין עבירות המנויות בתוספת, אשר העונש הקבוע להן הוא שבע שנות מאסר או יותר, תהיה במועד שיקבע שר המשפטים, בהסכמת שר האוצר.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 6 סעיף 12א(א) לחוק חקירת עדים המוצע מרחיב כאמור את מספר המקרים שבהם תתאפשר עדותו של ילד שלא בנוכחות הנאשם כי אם בנוכחות סניגורו. משמעות הדבר כי באותם מקרים שהנאשם אינו מיוצג יהיה על בית המשפט למנות לו סניגור ולכך נפקדות תקציביות: כדי לצמצם בעלויות שתטיל הצעת החוק על אוצר המדינה נקבע כי ההסדר החדש המוצע בסעיף 12א(א) האמור יחול רק על העבירות מבין אלה הנזכרות בתוספת המוצעת בסעיף 4. שהעונש הקבוע להן הוא שבע שנות מאסר או יותר. סעיף 15(א1) לחוק סדר הדין הפלילי (גנסי משולב), התשמ"ב-1982 (ס"ח התשמ"ב, עמ' 43) קובע כבר היום חובה של מינוי סניגור מטעם בית המשפט לנאשם שאין לו סניגור ואשר מואשם בבית משפט מחוזי בעבירה שדינה מאסר עשר שנים או יותר. תחילת ההסדר החדש על כל העבירות המנויות בתוספת נדחית והיא תהיה במועד שיקבע שר המשפטים בהסכמת שר האוצר.

על יסוד המידע שנמסר לוועדת החוקה חוק ומשפט בדיונים להכנת ההצעה לקריאה ראשונה, ההערכה היא כי להצעת החוק בנוסחה הנוכחית עלות שאינה עולה על חמישה מליון שקלים חדשים, והיא תמומן מסעיף הרווחה שבתקציב המדינה.

חברי הכנסת: אופיר פינס-מו, גילה פנקלשטיין

לסעיף 2(ח) שמוצע להוסיפו בחוק הגנת ילדים –

מוצע לקבוע כי במקרה שבו אסר חוקר הילדים על עדותו של ילד רשאי יהיה בית המשפט מנימוקים מיוחדים לעבירות על בחינת ההחלטה על ידי חוקר ילדים בכיר, זאת נוכח המשמעות שיש לאיסור על עדות ילד לגבי יכולת הנאשם להתגונן.

לפסקה (3)

לאור התיקון המוצע לחוק חקירת עדים מתייתרת הוראת סעיף 2א לחוק הגנת ילדים הקובעת הסדר לעדות של קטין נגד הורדו שלא בנוכחות ההורה הנאשם, וזו לשון הסעיף שאותו מוצע לבטל:

"העדת קטין נגד הורדו

2א. בעדותו של קטין המעיד נגד הורדו במשפט פלילי בשל עבירה לפי סעיפים 345 עד 351 לחוק העונשין, ותשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין), רשאי בית המשפט, אם הוא סבור כי הדבר דרוש כדי למנוע נזק נפשי לקטין, להורות שעדותו תישמע שלא בנוכחות ההורה הנאשם אלא בנוכחות סניגורו."